KOMPONENT 2: Obnova budov

Podľa národného energetického a klimatického plánu Slovenska a Dlhodobej stratégie obnovy fondu budov si dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti znižovania emisií do roku 2030 a 2050 vyžaduje výrazný posun od realizácie čiastkovej obnovy budov k uskutočňovaniu strednej (úspory primárnej energie 30 – 60 %) a hĺbkovej (viac ako 60 %) obnovy budov.

Cieľom tejto zložky slovenského plánu obnovy a odolnosti je zníženie spotreby energie prostredníctvom komplexnej obnovy rodinných domov a verejných historických a pamiatkovo chránených budov. Spája opatrenia na zlepšenie energetickej hospodárnosti budov dosiahnutím úspory primárnej energie aspoň 30 % s opatreniami na podporu adaptácie na zmenu klímy (napríklad inštalácia zelených striech, systém zadržiavania vody). Zložka prispieva k plneniu cieľov v oblasti klímy a životného prostredia a zároveň podporuje obnovu a konkurencieschopnosť sektora stavebníctva vytváraním väčšieho počtu pracovných miest, najmä pre MSP na miestnej úrovni.

Očakáva sa, že žiadne opatrenie v tomto komponente výrazne nenaruší environmentálne ciele v zmysle článku 17 nariadenia (EÚ) 2020/852 berúc do úvahy opis opatrení a zmierňujúce kroky stanovené v pláne obnovy a odolnosti v súlade so zásadou technického usmernia týkajúceho sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (DNSH) (2021/C58/01).

Tento komponent zahŕňa tri reformy a dve investície.

Tieto investície a reformy prispejú k plneniu odporúčaní, ktoré boli Slovensku adresované počas uplynulých dvoch rokov, pokiaľ ide o potrebu „zacieliť hospodársku politiku súvisiacu s investíciami na energetickú účinnosť“ (odporúčanie 3/2019) a „zamerať investície na zelenú transformáciu“ (odporúčanie 3/2020).

A.1. Opis reforiem a investícií v rámci nenávratnej finančnej podpory

Reforma 1: Zosúladenie podporných mechanizmov obnovy rodinných domov

Cieľom reformy je zmapovať, zosúladiť a spojiť rôzne systémy podpory, zjednotiť a zefektívniť proces obnovy a poskytnúť vlastníkom stimuly na implementáciu širšieho spektra opatrení na obnovu. Podoba schém podpory, kritérií a podmienok, ako aj implementačných krokov bude načrtnutá v implementačnom pláne, ktorý má Slovenská agentúra životného prostredia uverejniť do 30. septembra 2022. Na zabezpečenie účinnej a včasnej implementácie sa posilnia kapacity Slovenskej agentúry životného prostredia. Vlastníci domov budú vo fáze implementácie oslovení prostredníctvom komunikačnej kampane a regionálnych kancelárií, ktoré majú byť zriadené, ako aj poskytnutím technickej pomoci a konzultácií.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 30. septembra 2022.

Investícia 1: Zvýšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov.

Cieľom tohto opatrenia je zvýšiť energetickú hospodárnosť rodinných domov. Toto opatrenie spočíva v obnove domov vybraných v rámci výzvy na podporu obnovy rodinných domov, ktoré dosahujú v priemere aspoň 30 % úspor primárnej energie.

Reforma 2: Zvýšenie transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí Pamiatkového Úradu Slovenskej republiky

Cieľom reformy je zlepšiť kvalitu a efektívnosť rozhodovacieho procesu Pamiatkového Úradu Slovenskej republiky vypracovaním troch metodík na účely:

- klasifikácie pamiatkového fondu,
- stanovenia objektívnych kritérií, na ktorých základe Pamiatkový úrad Slovenskej republiky prijíma rozhodnutia, a
- vyčíslenia nákladov súvisiacich so zásahom Pamiatkového úradu Slovenskej republiky.

Okrem toho je cieľom reformovať mapovanie pamiatok vo vlastníctve štátu posúdením ich základných technických, stavebných, ekonomických, energetických a iných aspektov. Výsledkom mapovania bude prijatie diagnostiky najmenej 1 000 relevantných pamiatok vo vlastníctve štátu. Reforma uľahčí investičné rozhodnutia o obnove s cieľom zachovať pamiatkovú hodnotu a prípadne aj zvýšiť ich energetickú hospodárnosť.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 31. decembra 2023.

Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov

Cieľom tohto opatrenia je zvýšiť energetickú hospodárnosť a štrukturálnu integritu historických a pamiatkovo chránených verejných budov a zároveň zachovať ich historické a kultúrne dedičstvo a zvýšiť ich prístupnosť. Toto opatrenie spočíva v obnove budov vybraných v rámci otvorenej či priamej výzvy na podporu historických a pamiatkovo chránených verejných budov, pričom sa dosiahnu úspory primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %.

Reforma 3: Nakladanie so stavebným odpadom a odpadom z demolácie

Reforma rieši veľmi nízku mieru recyklácie na Slovensku a sústredí sa na revíziu právnych predpisov o nakladaní s odpadom s cieľom zvýšiť potenciál obehového hospodárstva v oblasti stavebného odpadu a odpadu z demolácie. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky predloží novelu zákona o odpadoch, na základe ktorej sa bude vyžadovať, aby najmenej 70 % stavebného a demolačného odpadu, ktorý nie je nebezpečný, bolo pripravených na opätovné použitie alebo zaslaných na recykláciu. Okrem toho sa reformou zavedie povinná selektívna demolácia, normy pre kvalitu recyklátu zo stavebných a demolačných odpadov a povinné zelené verejné obstarávanie pri kontrahovaní stavebných prác, zjednodušia sa pravidlá a zlepší sa systém zberu dát v oblasti stavebného odpadu. Právne predpisy po nadobudnutí účinnosti zaistia, aby požiadavka na opätovné použitie 70 % demolačného a stavebného odpadu, ktorý nie je nebezpečný, ktorá sa má uplatňovať na obnovu a výstavbu budov financovaných v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, bola v súlade so zásadou „výrazne nenarušiť“.

Implementácia tejto reformy sa dokončí do 30. júna 2022.

A.2. Míľniky, ciele, ukazovatele a harmonogram monitorovania a realizácie pre nenávratnú finančnú podporu

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
1	2 – Obnova budov – Reforma 1: Zosúladenie podporných mechanizmov obnovy rodinných domov	Míľnik	Implementačný plán na mobilizáciu zelenej obnovy rodinných domov	Prijatie implementačného plánu ministerstvom životného prostredia				3. štvrťrok	2022	Implementačný plán zmapuje rôzne schémy podpory a zharmonizuje ich. Bude obsahovať podrobné informácie o príprave na spustenie schémy, jej harmonograme a správe, ako aj o monitorovaní rekonštrukcie a overovaní úspory energie, najmä prostredníctvom energetických certifikátov alebo iných zodpovedajúcich dokumentov.
2	2 – Obnova budov – Investícia 1: Zvýšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov	Míľnik	Spustenie schém podpory na mobilizáciu úspor energie a zelenej obnovy	Spustenie schém podpory na mobilizáciu úspor energie a zelenej obnovy				3. štvrťrok	2022	Programy na mobilizáciu úspor energie a ekologickú obnovu sa budú navrhovať a realizovať v súlade s opatreniami a harmonogramom prijatými v implementačnom pláne. Príslušné výzvy uverejní Slovenská agentúra životného prostredia na webovom sídle. Schémy budú navrhnuté tak, aby stimulovali úsporu primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 % a aby boli v súlade s požiadavkami stanovenými v technickom usmernení týkajúcom sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (2021/C58/01). Zoznam možných opatrení zahŕňa: izoláciu, výmenu okien, obnovu strechy, zadržiavanie dažďovej vody, výmenu kotla alebo odstránenie azbestovej

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
										krytiny, prípadne iné opatrenia v súlade s opisom investície.
4	2 – Obnova budov – Investícia 1: Zvýšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov	Cieľ	Počet obnovených rodinných domov, ktoré dosahujú úspory primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %.		Číslo	0	25 164	2. štvrťrok	2026	Obnoví sa 25 164 domov vybraných v rámci výzvy na podporu obnovy rodinných domov. Obnovené budovy musia dosiahnuť v priemere aspoň 30 % úspory primárnej energie. Výzvami sa zabezpečí, aby výmena plynových kotlov bola v súlade s požiadavkami zásady „výrazne nenarušiť“ a predstavovala maximálne 20 % celkových programov obnovy. Ak sú do schémy obnovy zahrnuté kotly na biomasu, povoľuje sa výmena zastaraných kotlov na uhlie/olej/biomasu/plyn za kotly na biomasu, pokiaľ budú nahradené vysoko účinnými kotlami na biomasu spaľujúcimi pelety a patriacimi do jednej z dvoch najvyšších tried energetickej účinnosti podľa nariadenia o energetickom označovaní. V rámci výziev nebude v zónach kvality ovzdušia, v ktorých sú prekročené limitné hodnoty PM10, povolená výmena plynových kotlov za kotly na biomasu.
5	2. Obnova budov – Reforma 2: Zvýšenie transparentnosti	Míľnik	Metodiky pre rozhodovací proces Pamiatkového	Uverejnenie metodík Pamiatkovým úradom			3	4. štvrťrok	2023	Vypracovanie a prijatie troch metodík na klasifikáciu pamiatkových budov s cieľom zvýšiť transparentnosť, verejnú akceptáciu a urýchliť rozhodovacie procesy Pamiatkového Úradu Slovenskej

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
	a zefektívnenia rozhodnutí Pamiatkového úradu Slovenskej republiky		úradu Slovenskej republiky	Slovenskej republiky						republiky. Pamiatkový úrad prijme na základe štandardizovaných metodík diagnostiku aspoň 1 000 pamiatok vo vlastníctve štátu na účely diagnostiky základných technických, stavebných, ekonomických, energetických a iných aspektov relevantných pamiatok vo vlastníctve štátu s cieľom uľahčiť rozhodnutia o obnove.
7	2 – Obnova budov – Investícia 2: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov	Cieľ	Podlahová plocha obnovených verejných historických a pamiatkovo chránených budov, ktoré dosahujú úspory primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %		Plocha (m^2)	0	99 348	2. štvrťrok	2026	Obnoví sa aspoň 99 348 m^2 plochy budov vybraných v rámci otvorenej či priamej výzvy na podporu historických a pamiatkovo chránených verejných budov. Výzva vymedzuje podmienky na dosiahnutie úspor primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 %, spĺňa zásadu „výrazne nenarušiť“ a umožňuje vykonávanie ďalších doplnkových opatrení (napr. zadržiavanie dažďovej vody, odstraňovanie azbestu, prístupnosť budov). Ak sa v rámci výzvy podporuje výmena kotla, musí predstavovať maximálne 20 % celkového programu obnovy.
8	2 – Obnova budov – Reforma 3: Nakladanie so stavebným odpadom	Míľnik	Novela zákona o odpadoch	Nadobudnutie účinnosti novely zákona o odpadoch		0	1	2. štvrťrok	2022	Novelou zákona o odpadoch predloženou ministerstvom životného prostredia sa zvýši potenciál obehového hospodárstva v odvetví stavebného a demolačného odpadu a stavebníctva, čo povedie k tomu, že najmenej 70 % stavebného a demolačného odpadu, ktorý nie je

Poradové číslo	Súvisiace opatrenie (reforma alebo investícia)	Míľnik/cieľ	Názov	Kvalitatívne ukazovatele (pre míľniky)	Kvantitatívne ukazovatele (pre ciele)			Orientačný harmonogram splnenia		Opis a jasné vymedzenie jednotlivých míľnikov a cieľov
					Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota	Štvrťrok	Rok	
	a odpadom z demolácie									nebezpečný, sa bude recyklovať a opätovne sa použije. Jej súčasťou bude povinné zelené verejné obstarávanie stavebných prác orgánmi štátnej správy, zvýšenie zákonných poplatkov za skládkovanie a zjednodušenie pravidiel používania stavebného a demolačného odpadu.